

Lukuviikko 2012

Kaiken maailman tietoa

LUKUKESKUS
LÄSCENTRUM

Valtakunnallista Lukuviikkoa vietetään 23.-29.4.2012, samalla viikolla Kirjan ja ruusun päivän kanssa. Lukuviikko on lukemisen teemaviikko, jonka teemana on tänä vuonna tietokirjallisuus.

Lasten kirjallisuuslehti Vinski sekä nuorille suunnattu Lukufiilis käsittelevät tietokirjoja 2/2012 numeroissaan, jotka ilmestyvät huhtikuun puolivälissä. Lehtiä voi tilata kouluihin Lukuviikoksi edullisena nipputilauksena (tilaajapalvelu(at)stellatum.fi).

Lukuviikon juliste on tilattavissa postituskulujen hinnalla.

Lukuviikko on erinomainen aika kutsua kirjailija tai kääntäjä kouluvierailulle. Esiintyjä voi tilata Lukukeskuksen palvelun kautta. Keväällä Lukukeskus julkaisee uuden kirjailijätietokannan, josta löytyy vierailuja tekeviä kauno- ja tietokirjailijoita sekä kääntäjiä.

Tietokirjoja kannattaa hyödyntää myös muilla kuin äidinkielen ja kirjallisuuden oppitunneilla. Kotitaloustunnilla voi käsitellä keittokirjoja ja biologiassa luonto-oppaita. Joka alalla on omat kirjansa!

Tehtävät 7.-9. luokkalaisille

1. Vertaile sanakirjoja. Millaisia sanoja niissä on? Miksi eri kielten sanakirjoissa on eri sanoja? Mihin tarkoitukseen käyvät ns. erikoissanakirjat (esim. suomi–slangi, suomi–Juti)? Tarkastele myös yhden kielen (esim. englanti tai suomi) sanakirjaa, ja mieti, millaiseen käyttöön ne on tarkoitettu.

2. Tarkastele keittokirjoja eri ruokakulttuureista (esim. italialainen, kiinalainen) tai aikakausilta (esim. 60-luku, 80-luku, 90-luku, 2000-luku). Vertaile kirjoja keskenään. Millaisia reseptejä kirjoissa on? Miten kirjojen ulkonäkö eroaa toisistaan? Entä sisällysluettelo? Mitä reseptiä haluaisit kokeilla?

3. Tutustu itsellesi vierasta aihetta käsittelevään tietokirjaan. Onko kirja suunnattu vasta-alkajalle vai harrastajalle? Vertaile kirjaa johonkin sinulle tutusta aiheesta kir-

joitettuun tietokirjaan. Millä tavalla kirjat poikkeavat toisistaan, vai poikkeavatko ne?

4. Valitse ajankohtainen, itseäsi kiinnostava tietokirja. Kirjoita kirjasta arvostelu. Voit käsitellä esimerkiksi seuraavia asioita: Millaista tietoa kirjassa on? Vastaako kirjan tiedot aiempaa käsitystäsi aiheesta? Kenelle kirja on tarkoitettu? Mitä mieltä olet kirjasta kokonaisuutena?

Jokeri: Tutustukaa yhdessä johonkin elämäkertaan (esim. Tove Jansson tai Steve Jobs). Kirjoittakaa tämän jälkeen lyhyt elämäkerta esimerkiksi ystävästänne tai sukulaisestanne. Keskustelkaa, mitä asioita elämäkertaan kirjoitetaan, ja mitä asioita siitä jätetään pois. Mikä tekee elämäkerrasta tietokirjan?

Kaiken maailman tietoa

Tehtävät lukiolaisille

1. Lue yksi "Elämäni tietokirjat" -puheenvuoro Tieteessä tapahtuu -lehden verkkosivuilta. Millaisia ovat sinun elämäsi tietokirjat? <http://www.tieteessatapahtuu.fi/tietokirjat.html>.

2. Lue blogikirjoitus tai kolumni tietokirjoista, esim. <http://www.tiede.fi/blog/2011/06/20/paras-tietokirja-rakentaa-maailmankuvaa>. Mitä asioita kirjoittajat nostavat esille? Miten tietokirjat ovat vaikuttaneet kirjoittajiin? Kirjoita omista kokemuksistasi blogikirjoitus tai kolumni.

3. Lue Johanna Sinisalon romaanin Ennen päivänlaskua ei voi -kirjan tietotekstejä. Mitä piirteitä katkelmissa on? Mistä tietää, että teksti on fiktiota? Voisiko teksti olla faktaa? Mitä tulisi muuttaa, jotta se olisi faktaa? Esimerkiksi seuraavilta sivuilta löytyy tietotekstejä: 15, 17-19, 24-25, 34 ja 60-61.

4. Lukekaa pamfletti. Pohtikaa pienissä ryhmissä, oletteko pamfletin sanomasta samaa vai eri mieltä. Perustelkaa näkemyksenne. Analysoikaa, millaisin keinoin lukijaan pyritään vaikuttamaan. Mikä tekee pamfletista tietokirjan?

Jokeri: Lukekaa otteita historiallisesta romaanista, joka voi olla nykykirjallisuutta tai klassikko (esim. Kjell Westön, Leena Landerin ja Sirpa Kähkösen romaanit tai Väinö Linnan Tuntematon sotilas). Miten kaunokirjallinen kerronta poikkeaa tietokirjallisuuden esitystavasta? Voitte hyödyntää vertailussa historian oppikirjoja.

Jokeri: Kirjoita kritiikki valitsemastasi tietokirjasta. Käytä apuna alla olevaa ohjetta.

Ohjeet kritiikin kirjoittamiseen

Helena Ruuska 2011

1. Ilmoita valitsemasi tietokirjan tiedot omana erillisenä kappaleena ennen varsinaista kritiikkiä: tekijä, kirja, suomentaja, kustantaja, sivumäärä.
2. Kirjoita kritiikki kirjan tuleville lukijoille.
 - a. Esittele kirja lyhyesti. Älä kuitenkaan ala referoida sitä!
 - b. Sijoita kirja omaan lajityyppiinsä – miten se noudattaa sitä tai poikkeaa siitä. Onko ratkaisu onnistunut?
 - c. Mikä on kirjan aihe – miksi se on tehty?
 - d. Arvioi aihetta, rakennetta, tekstiä... perustele arviosi!
 - e. Millainen kirja on visuaalisesti?
 - f. Mikä sinua kiinnosti kirjassa?
3. Kritiikki on ns. asiantuntijan mielipide. Mielipidettä ei välttämättä tarvitse ilmoittaa suoraan, vaan se voi näkyä myös sanavalinnoista yms. tyylikeinoista. Mielipide perustellaan kirjasta otetuilla esimerkeillä. Pelkkä tykkään - en tykkää ei riitä.
4. Kiinnitä huomiota kritiikin aloitukseen, jotta se houkuttelee lukijaa jatkamaan lukemista. Kiinnitä huomiota myös lopetukseen, koska se jää lukijan mieleen ja saattaa ratkaista, aikooko lukija lukea kirjan vai ei.
5. Laadi kritiikillesi houkutteleva mutta informatiivinen otsikko.
6. Kritiikin pituus on 1500-2000 merkkiä koneella kirjoitettaessa.

Kaiken maailman tietoa

Tehtävät ammatillisille oppilaitoksille

1. Millaisia tietokirjoja tarvitsette tulevassa ammatissanne? Miten muuten hankitte tarvitsemaanne tietoa? Mikä merkitys tietokirjoilla on tulevassa työssänne? Keskustelkaa parin kanssa tai pienissä ryhmissä.

2. Suunnitelkaa pienessä ryhmässä oman alanne tietokirja. Mitä asioita kirjan pitää sisältää? Suunnitelkaa tekstit ja kuvitus kirjaan.

3. Keskustelkaa ryhmissä, mikä on tietokirjan tulevaisuus internetin aikana. Millaista tietoa ei voi löytää internetistä? Onko internet yhtä luotettava tiedonlähde kuin kirja? Voiko kirja olla epäluotettava?

Jokeri: Suunnitelkaa oman alanne projekti, jossa hyödynnätte tietokirjallisuutta. Toteuttakaa suunnitelmanne ja kirjoittakaa lopuksi raportti, jossa arvioitte, miten työ onnistui ja millaista oli käyttää kirjallisuutta suunnittelun tukena.

TIETOKIRJOJA NUORILLE

Suomalaiset

Peltola, Miika – Tuuti Piippo (2012): Kantapään kautta. Tammi.

Parkkinen, Lauri (2012): On se niin väärin – populismi ja pelastuksen politiikka. Kirjapaja.

Rakas hurri! – 20 näkökulmaa kaksikielisyyteen. 2012, Schildts.

Koskelainen, Jukka (2012): Rakas rappio – Pelastus ja perikato länsimaisessa ajattelussa. Atena.

Virtanen, Anne – Liisa Rohweder (2011, toim.): Ilmastonmuutos käytännössä – Hillinnän ja sopeutumisen keinoja. Gaudeamus.

Heikkilä, Martta (2011, toim.): Taidekritiikin perusteet. Gaudeamus.

Ranta, Pertti (2011): Charles Darwin – Elämä ja evoluutio. Teos.

Koskimies, Pertti – Markus Varesvuo (2012): Tiesitkö tämän linnuista? Tammi.

Vuorio, Jukka (2012): Lätkävisa 2012. Tammi.

Mähkä, Merja (2012): Ihanasti hukassa ja miten sieltä pääsee pois – 543 päivän reppumatka. Tammi.

Hämäläinen, Pekka (2012):

Voittoon. Kirjapaja. (Henkistä valmennusta jääkiekkoilijoille ja muille

tavoitteellisille.)

Väisänen, Liisa (2012): Hiljaa hyvä tulee – verkkaisuuden filosofia. Kirjapaja.

Pitkänen, Anna-Kaisa (2012): Omalaatuinen ystäväni – Kuinka hevonen opetti minulle toisin katsomisen taidon. Kirjapaja.

Mitä Missä Milloin 2012. 2011, Otava.

Kortesuo, Katleena – Liisa-Maria Patjas (2011): Pilkun paikka – kielioppia kaikille. Karisto.

Hotakainen, Markus (2005): Mars : myytistä maisemaksi.

Hotakainen, Markus: Opas aurinkokuntaan.

Kaimio, Tuire – Minna Tallberg: Eläinnäyttelijöitä. WSOY.

Ulkomaiset

Hawking, Stephen – Lucy Hawking (2011): Alkuräjähdyksen arvoitus. WSOY.

Hahnemann, Trina (2012): Pohjoismainen ruokavalio. Schildts.

Stevenson, NJ (2012): Muodin vuosikymmenet. Tammi.

Finnanger, Tone (2012): Tildan ateljeessa. Tammi.

Barber, John (2012): Akvarellioipas. Tammi.

Parsons, Paul (2012, toim.): TIEDE haltuun puolella minuutissa. Atena.

Pihlaja, Perttu – Jaakko Junntila (2012): Parkour – Hyppimisen lyhyt oppimäärä. Atena.

Paganelli, Jennifer (2012): Mekkoni mun – 21 ompeluojetta tyttöjen juttuihin. Atena.

Theby, Viviane – Michaela Hares (2012): Agility – alkeista huippusuoritukseen. Karisto.

Halfin, Ross (2012): Voittamaton Metallica. Gummerus.

Taylor, Davis (2012): Tyytyväinen kissa. Gummerus.

Khaschei, Kirsten (2011): Taas on maanantai...

Hawking, Stephen W.: Ajan lyhyt historia.

Stanislavski, Konstantin (2011): Näyttelijän työ. Tammi.